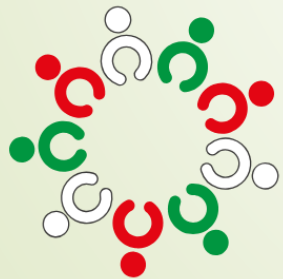

A horvátországi magyar (írásos) hagyatéék dióhéjban

Rabbi Zsolti, mag. iur. et mag. bibl.

Pélmonostori Városi Könyvtár

Horvátországi Magyarok Központi Könyvtára

**Magyar
Könyvtárosok
Világtalálkozója**

Budapest, 2024. november 21–22.

Magyar-horvát történelmi és kulturális kapcsolatok

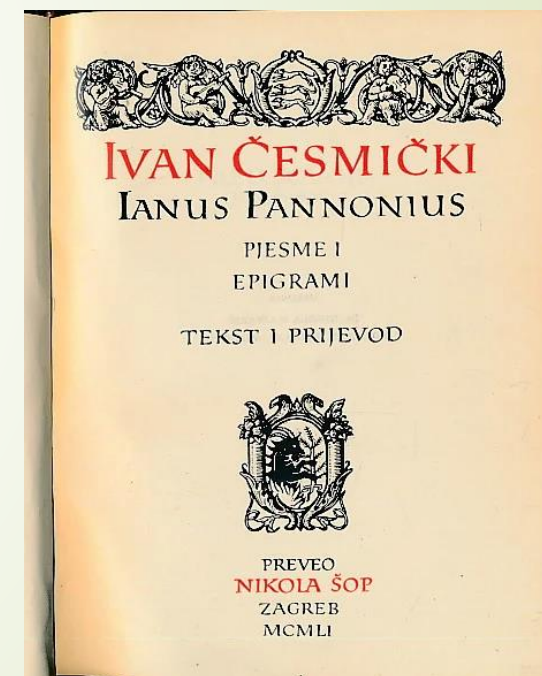
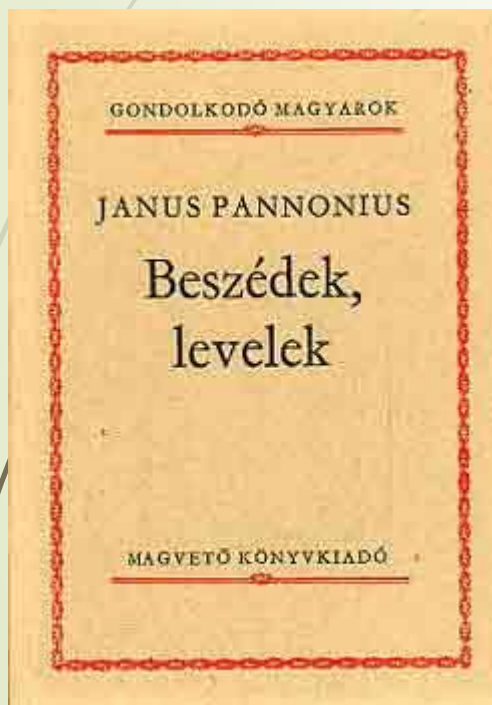
- magyar-horvát államközösség több mint 800 évig tartott

- a közéopkori magyar-horvát szellemi kapcsolatokban meghatározó a katolikus vallás felvétele

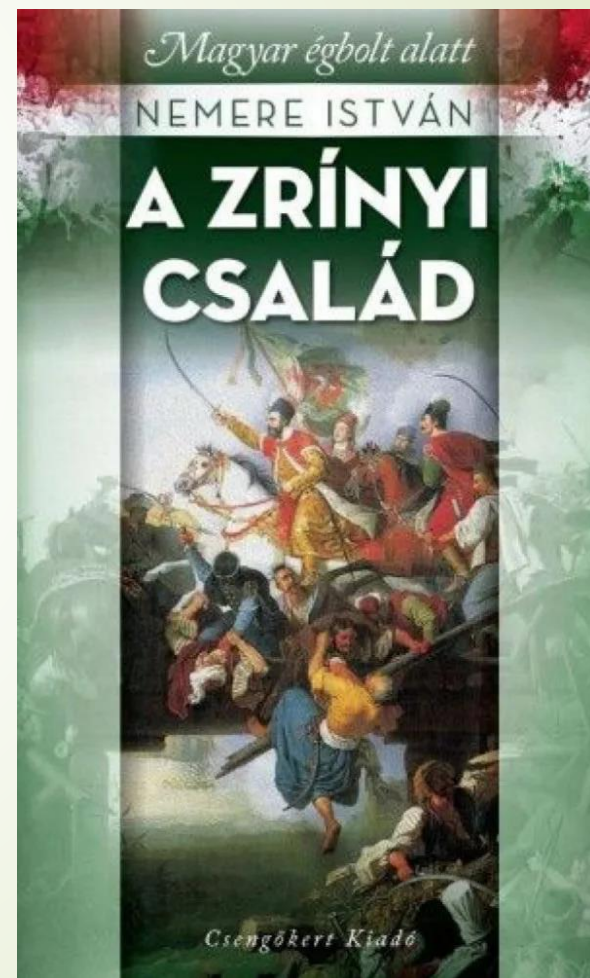

- **Janus Pannonius** (horv. **Ivan Česmički**) 1434-1472 - mindkét nemzet humanista irodalmi hagyományának megkerülhetetlen alakja

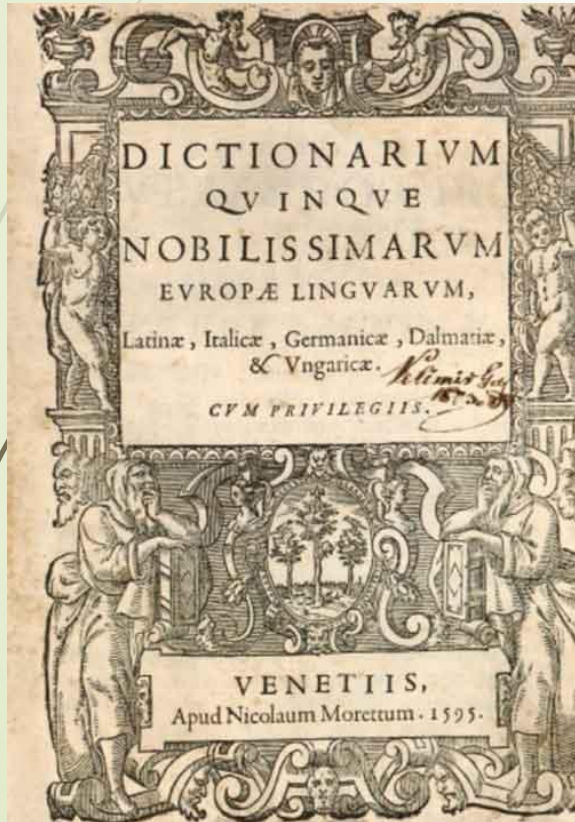

Zrínyi család – mindkét nemzet irodalmának fontos képviselője

Faust Vrančić ötnyelvű szótára (latin, olasz, német, horvát, magyar) - első horvát és a második magyar szótárnak számít

- a horvát népköltészetben gyakoriak a népi epika magyar hőstípusai (Hunyadi János, Mátyás király)

- a régi horvát irodalomban gyakori a magyar történelmet meghatározó események bemutatása

- ▶ a magyar-horvát kulturális kapcsolattörténeti kutatások iránti tudományos érdeklődés csak 1930-as években kezdődött (Németh László, író, eszéista, műfordító)
- ▶ a 21. században – **jó kulturális kapcsolatok** a két nemzet között

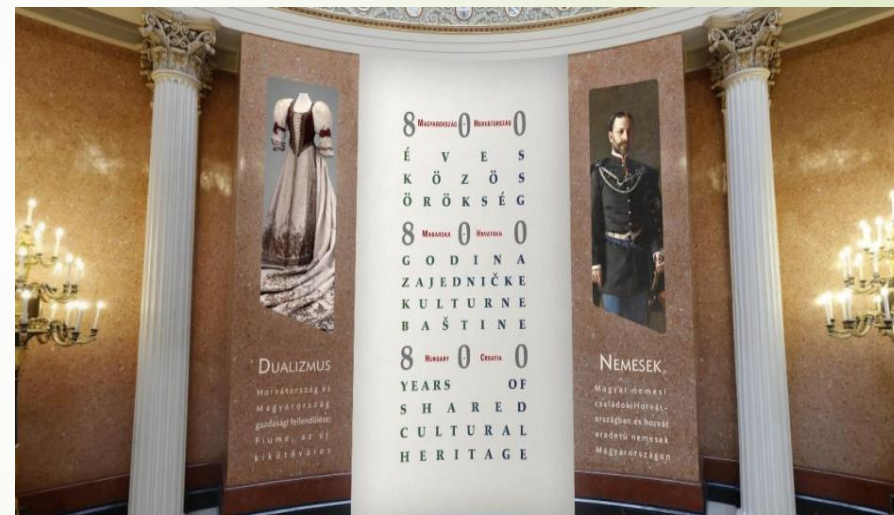

Ars et virtus - Magyarország és Horvátország

800 év közös kulturális örökség – Magyar Nemzeti Múzeum és a Galerija Klovičevi Dvori közös kiállítása

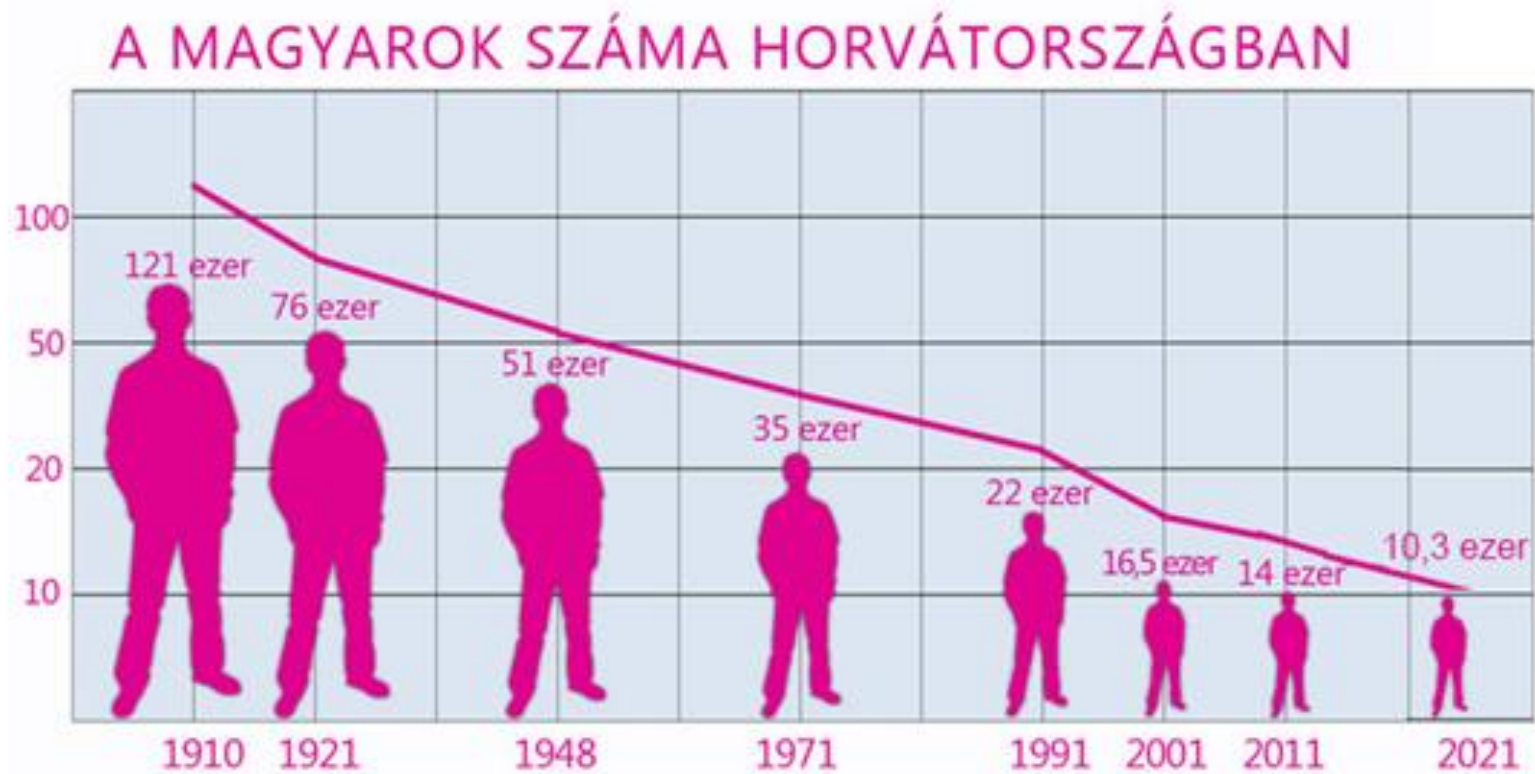
➔ <https://mnm.hu/virtualis/arsetvirtus/>

MENNYIEN VAGYUNK?

- magyarországi horvátok - **19.909**, horvátországi magyarok - **10 315**

HORVÁTORSZÁGI MAGYAR IRODALOM

- Van-e horvátországi magyar irodalom?
- Milyen kritériumok alapján lehet ezt megállapítani?

Kontra Ferenc

Horvátország magyar irodalma

A kezdetektől napjainkig

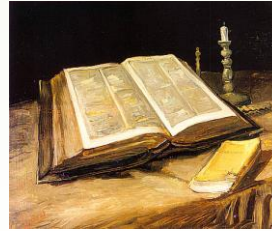

- ezekre a kérdésekre **KONTRA FERENC** (1958. június 18., Darázs/Drávaszög), Márai- és József Attila-díjas író, próbált legkomolyabb választ adni
- **tér-idő-cselekmény kategórák** – egysem csapdaként hanem nyitott ajtóként értelmezve

„A válogatás tudomásul veszi az irodalom alanyainak örökös vándorlását, folyamatos változását, emigrációját, elvándorlását, elköltözését, és tiszteletben tartja alkotói szuverenitásukat.”

a horvátországi magyar kisebbségi irodalom nem kanonizált

- ▶ annak ellenére, hogy a kora középkortól napjainkig voltak és vannak olyan szerzők, akik gazdagítják az itt élő magyarok irodalmát: **Sztárai Mihály, Zrínyi Miklós, Ács Gedeon és Mihály, Baranyai Júlia, Kontra Ferenc...**

a **horvátországi magyar irodalmat** nem lehet kanonizált egésznek tekinteni, de megvannak a kiindulópontok

➤ a magyar nyelvű egyetemi oktatás,

➤ a magyar nyelvű **könyvkiadás**,

➤ formálódó **tudományos közösség** kialakulása,

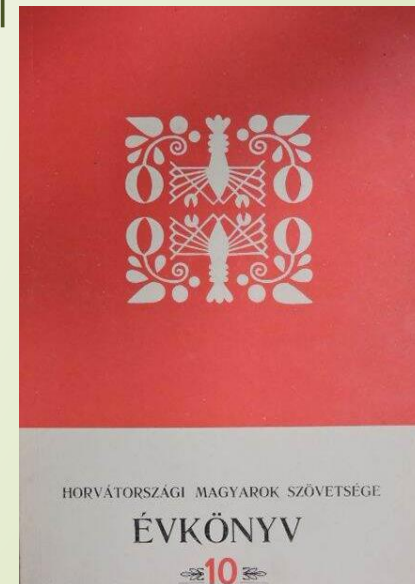
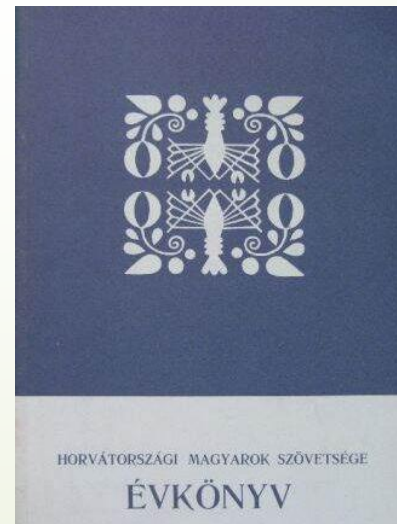
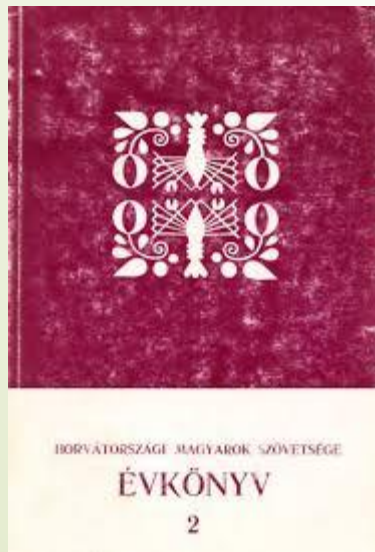

➤ az **anyaország** támogató hozzáállása

HORVÁTORSZÁGI MAGYAR KÖNYVKIADÁS

- ▶ a második világháború után Horvátország területén a **Horvátországi Magyarok Szövetsége** foglalkozott könyvkiadással
- ▶ inkább **tankönyvek fordítása**
- ▶ így 1979 és 1990 között a **HMSZ-évkönyv** volt az amely lehetőséget nyújtott a horvátországi magyar szerzőknek, kutatóknak publikálni

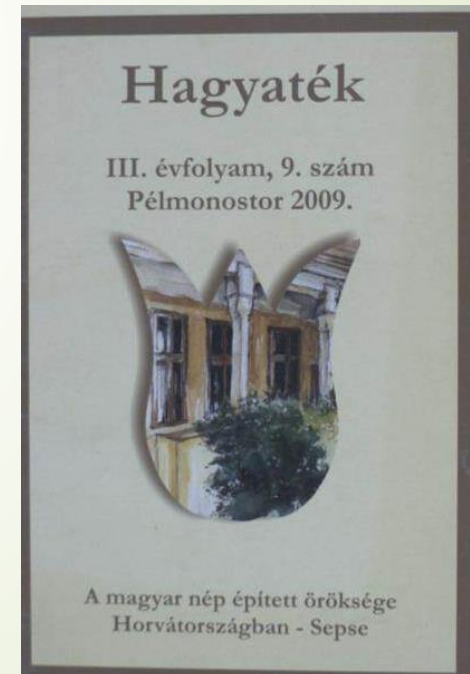
1945-1970 között nem volt szervezett könyvkiadás

- **1976** – megkezdődött a tudományos igényességgel összeállított művek megjelenése; **helytörténeti, illetve néprajzi kiadványok**
- horvát rendszerváltás után **1993-ban megalakult a Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége**, 1996 a HMDK megalakította a **HunCro Sajtó és Nyomdaipari Kft-t**
- ebben az időszakban a könyvek elsősorban horvátországi és anyaországi kiadók közös kiadásában jelentek meg

PRAGMA Horvátországi Magyar Tudományos és Művészeti Kör – melyet az eszéki **Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék** tanárai és hallgatói hozták létre

- **Magyar Egyesületek Szövetsége** is foglalkozott kiadói tevékenységgel

Tankönyvek kiadása

- ▶ a horvát tanügyi törvény lehetővé teszi, hogy a nemzeti kisebbségek saját nyelvükre fordítsák a tankönyveket
- ▶ ezt a feladatot a kezdetben az említett **HunCro Kft**, utána pedig a **Media Hungarica Művelődési és Tájékoztatási Intézet**, jelenleg pedig a **Horvátországi Magyar Oktatási és Művelődési Központ** él ezzel a feladattal

- a **horvátországi magyar könyvkiadás** a kezdetekben nehézkesen indult be, de ma már, többek között az **anyaország és horvátországi minisztériumok támogatásával**, lehetővé teszi nemcsak a szakirodalom és atankönyvek kiadását, hanem a horvátországi magyar szerzők műveinek megjelenését is egyaránt

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo znanosti,
obrazovanja i mladih

MEGVALÓSULT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

KÖNYVTÁRAK

- ▶ Horvátország területén a **baranyai népkönyvtárak és olvasótermek hagyománya még a 19-dik századból ered**
- ▶ **olvasókörök** megalakulásával - abban az időben az olvasókörök képezték a szervezett könyvtári tevékenység kezdeteit, az első ilyen 1869-ben alakult meg Vörösmarton (Drávaszög)
- ▶ az olvasókörök fokozatosan egyfajta oktatási központokká változtak, különböző kulturális rendezvények, társadalmi összejövetelek és más szórakoztató tartalmak, helyszínévé váltak

- 1968-ban **baranyai könyvtárak integrációja** és létrejött a pélmonostori törzskönyvtár

„A könyvtárak egyesítéséig és működésének kezdetéig a Pélmonostori Népi Egyetemen belül, néhány könyvtárnak volt bútorzata (Izsép), néhánynak pedig 3.000 kötetes állománya is (Baranyavár). **Az integráció után nem volt bútorzat, de állomány sem.** Az előbbi jelentésekben, erről többek között, ezt lett feljegyezve:

„Könyvet lopni nem szégyen, de ellopni egy egész állományt, az bűn.“

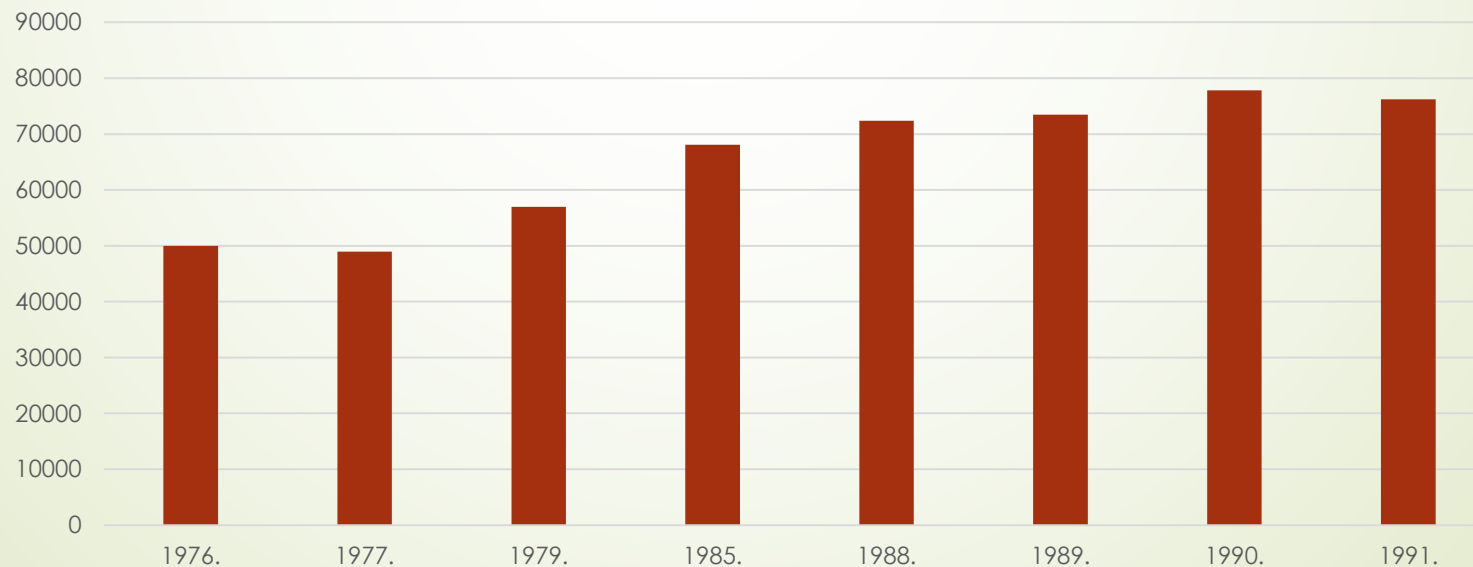

- így a múlt század második felében a **pélmonostori könyvtár** a „29. novembar“ Népi Egyetemen belül működve, **törzskönyvtári szerepet** töltött be a baranyai térségen

- **17 fiókkönyvtárat**, azaz **könyvtári állomást** működtetve

- 1976-ban a **baranyai könyvtári hálózat** összesen 50.003 könyvet tart nyilván, ezekből 34.953 horvát-szerb nyelvű, **15.050 pedig magyar**

Könyvtári állomány számokban

- **1979** végén a pélmonostori könyvtár állománya, a fiókkönyvtárakkal együtt, összesen **56.998** kötet számolt, ebből **16.809** volt **magyar nyelven**
- **1989**-ben a könyvtári hálózatban **73.476** kötetből állt össze az állomány, amiből **19.367** íródott **magyar nyelven**

* **ma** a Pélmonosotori Városi Könyvtárnak cca. **75.000** kötetből áll össze az állománya, ebből **8.000** kötet **magyar nyelvű**

Horvátországban 1991 történelmi évnek számít, a háborús események és a pusztítás, valamint a száműzetés kezdete

- tehát a háborús évek folyamán, **a pélmonostori könyvtár két helyszínen működött**, az eredeti székhelyén, azokkal a könyvtárosokkal, akik ottmaradtak és menekültségben az Eszéki Városi és Egyetemi Könyvtárban

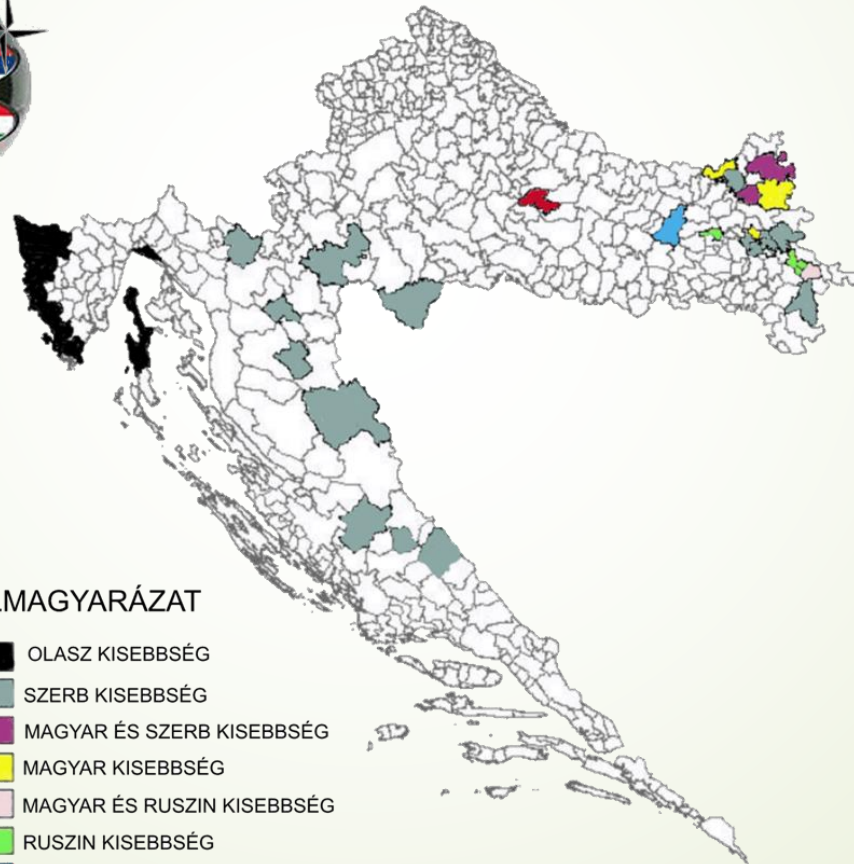
Horvát Köztársaság **új területi felosztása**,
Baranyát (Drávaszöget) nyolc járásra és
Pélmonostor Városára osztotta

- az említett fiókönyvtárak, azaz könyvtári
állomások sajnos **többet nem nyitottak
ajtót**
- a **Pélmonostori Városi Könyvtár**, a
**Horvátországi Magyarok Központi
Könyvtárának** státuszával, ma az
**egyetlen közkönyvtár
Drávaszög területén**

az első három kisebbségi központi könyvtár 1991-ben lett kijelölve, mégpedig elsőként a **Pélmonostori Városi Könyvtár** mint magyar kisebbségi központi könyvtár

JELMAGYARÁZAT

- OLASZ KISEBBSÉG
- SZERB KISEBBSÉG
- MAGYAR ÉS SZERB KISEBBSÉG
- MAGYAR KISEBBSÉG
- MAGYAR ÉS RUSZIN KISEBBSÉG
- RUSZIN KISEBBSÉG
- SZLOVÁK KISEBBSÉG
- CSEH KISEBBSÉG

- ▶ Horvátország területén van még pár közkönyvtár, amely rendelkezik magyar állománnyal, mint például az **Eszéki Városi és Egyetemi Könyvtár**
- ▶ emellett, magyar állomány található még az eszéki **J. J. Strossmayer Egyetem, Bölcsészettudományi Karának** könyvtárában és egyes iskolai könyvtárakban, **legjelentősebb a Horvátországi Magyar Oktatási és Művelődési Központ állománya**, de még más magyar vonatkozású egyesületek székhelyein is található magyar állomány

JOSIP JURAJ STROSSMAYER UNIVERSITY OF OSIJEK

**FACULTY OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES**

KÖSZÖNÖM

A MEGTISZTELŐ FIGYELMET!